

ویرنه نامه
اربعین حسینی

ویژه‌نامه اربعین حسینی

زیارت نامه اربعین؛ منشور علت و غایت قیام حسینی

اربعین، میقاتی است برای دوباره پیمان بستن آنان که دل به راه سیدالشهدا علیه السلام بسته‌اند و در عمل، مسیری را که او پیمود، می‌پیمایند. بی‌تردید، شهادت مظلومانه سالار شهیدان، حضرت ابوالفضل العباس علیه السلام و یاران باوفای آن حضرت و نیز، ماجرای جانکاه و محنت‌افزای اسارت خاندان رسول خدا صلی الله علیه و آله، ثلمه‌ای جبران‌ناپذیر و ماتی همیشگی برای امت اسلامی است. با این حال، نباید از آثار پرشمار این واقعه مهم چشم‌پوشیم و داغ محنت عزیز فاطمه علیها السلام، ما را از درک معارف سترگ و عظیمی که از این واقعه جانگداز ناشی شده و می‌شود، بازدارد. در این بین، توجه به روایات و احادیثی که در این باره از سایر معصومین علیهم السلام نقل شده است، می‌تواند چراغی فرا روی دوستداران معارف اهل بیت علیهم السلام باشد. یکی از بهترین این روایات، زیارت مشهور اربعین است که از سندی محکم برخوردار است. وجود مقدس امام صادق علیه السلام، در این زیارت نامه شریف، به ابعاد ویژه‌ای از قیام سالار شهیدان علیه السلام اشاره کرده‌اند که برای جویندگان فضیلت، فرصتی مغتنم برای آموختن و به کار بستن را فراهم کرده است.

به همین دلیل، در آستانه اربعین حسینی، در گفت‌وگو با آیت‌الله سیداحمد حسینی خراسانی، عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم و نماینده مجلس خبرگان رهبری، به بررسی محتوا و مفهوم فرازهایی از این زیارت نامه ارجمند و شریف پرداخته شده است. آیت‌الله حسینی خراسانی در این گفت‌وگو، با اشاره به اهمیت و جایگاه زیارت نامه اربعین در عرضه و ارائه معارف ناب شیعه، فرازهایی از این زیارت نامه را که به شرح و تبیین دلایل قیام امام حسین علیه السلام اختصاص دارد، مورد بررسی قرار داد. وی تأکید کرد: قطعاً علت و دلیل نهضت، کسب رضای الهی و گام برداشتن در مسیر خواست پروردگار است، اما غایت نهضت، زدودن غبار جهل و گمراهی از ذهن بندگان خداست. از این حقیقت، می‌توان این واقعیت را فراگرفت و آموخت: کاری که برای خدا و در راه خدا انجام شود، به بندگان خدا هم برکت عطا می‌کند و دیگران هم از نعمات و برکات ناشی از این عمل، برخوردار می‌شوند.

***زیارت نامه شریف اربعین، در برگیرنده مجموعه‌ای از معارف مربوط به قیام حضرت سیدالشهدا علیه السلام است. در فرازهای مختلف این زیارت نامه مهم، درباره دلایل قیام امام حسین علیه السلام، به چه مطالبی اشاره شده است؟**

زیارت نامه اربعین سالار شهیدان، حضرت سیدالشهدا علیه السلام که شیخ توسی آن را به نقل از امام صادق علیه السلام، روایت کرده، متضمن معارف و آموزه‌های بسیاری است که بیان همه آن‌ها در این فرصت محدود، امکان ندارد. بنابراین، چاره‌ای جز اکتفا به شرح برخی از این معارف ناب نداریم. یکی از پرسش‌هایی که درباره قیام امام حسین علیه السلام مطرح بوده و

هست، دلیل قیام آن امام همام است. این‌که آن حضرت، از انجام این قیام بزرگ، به دنبال چه چیزی بوده‌اند و چه می‌خواستند؟ پاسخ به این پرسش مهم و راهبردی را می‌توان در زیارت نامه اربعین یافت. امام صادق علیه السلام در این زیارت نامه، به این پرسش، پاسخی درخور می‌دهند و می‌فرمایند که هدف امام حسین علیه السلام از این قیام، دعوت بندگان خدا به اسلام و ارزش‌های اسلامی بوده است که با طی کردن سه مرحله، این رسالت الهی را به انجام رسانده‌اند؛ نخست «أَعْدَرَ فِي الدُّعَاءِ»؛ حسین بن علی علیه السلام در دعوت مردم به سمت ارزش‌های الهی، نهایت تلاش خود را به کار بستند؛ طوری که حجت را بر همگان و برای همیشه، تمام کردند. یعنی با قیام آن حضرت دیگر احدی نمی‌تواند عذر بیاورد که نمی‌توانستم. دوم، «مَنَعَ النَّصْحَ»؛ امام حسین علیه السلام در این راه، خیرخواهانه گام برداشتند. آن حضرت برای مردم خیر و خوبی را می‌خواستند و این خیرخواهی در راستای نجات از ظلمت جهالت، به اعلی درجه و بالاترین مرتبه رسید. سوم، «وَبَدَّلَ مُهْجَتَهُ فَيَكُ لَيْسَتْ نَقْدَ عِبَادِكَ مِنَ الْجَهَالَةِ، وَخَيْرَةَ الصَّلَاةِ»؛ فداکاری سیدالشهدا علیه السلام در این راه مقدس، در بالاترین حد ممکن است. آن حضرت در نهایت، پس از دعوت و روشنگری خیرخواهانه، با نثار خون قلبشان، دست به یک فداکاری بزرگ زدند. این مقوله، برای همه ما، درسی نیکو و درخور تأمل است؛ این‌که باید برای حرکت در جهت احقاق حق و در مسیر رسیدن به رضای الهی، این سه مرحله و سه گام را پشت سر بگذاریم تا به توفیق کامل دست پیدا کنیم. نباید این نکته را از یاد ببریم که حضرت سیدالشهدا علیه السلام، همه این مراحل را برای رضای خدا انجام دادند و در همه حال، خواست حضرت باری تعالی را مد نظر داشتند. در واقع انگیزه و نیت امام علیه السلام در این نهضت، انجام وظیفه، عمل به تکلیف، امتثال فرمان پروردگار و رسیدن به رضای خداوند بود.

***طبق فرازهای زیارت اربعین، علت و هدف امام حسین علیه السلام از برپایی قیام چیست؟**

در این جا باید به نکته‌ای ظریف که در فراز «وَبَدَّلَ مُهْجَتَهُ فَيَكُ لَيْسَتْ نَقْدَ عِبَادِكَ مِنَ الْجَهَالَةِ، وَخَيْرَةَ الصَّلَاةِ» وجود دارد، توجه داشته باشیم؛ امام حسین علیه السلام خود را در راه رضای خدا و دین او، فدا کرده‌است؛ اما این فدا شدن و فدوی بودن، منتج به نتایجی است؛ این فداکاری امام علیه السلام در راه خدا، یک فداکاری بدون نتیجه نیست. نتیجه فداکاری سیدالشهدا علیه السلام این است که بندگان خدا را که در پی کار آمدن طاغوت‌ها و فرعون‌ها، از حقیقت شناخت خداوند و معارف الهی دور افتاده و در خواب غفلت فرو رفته‌اند، از جهالت و نادانی نجات می‌دهد و به سر منزل عزت و تعالی می‌رساند. قطعاً علت و دلیل نهضت، کسب رضای الهی و گام برداشتن در مسیر خواست پروردگار است، اما غایت نهضت، زدودن غبار جهل و گمراهی از ذهن بندگان خداست. از این حقیقت، می‌توان این واقعیت را فراگرفت و آموخت: کاری که برای خدا

ویژگی‌نامه اربعین حسینی

و مَوْظِنًا عَلَى لِقَاءِ... نَفْسَهُ، فَلْيَزْحَلْ مَعَنَا، فَإِنِّي رَاجِلٌ مُضْبِحًا، إِنَّ شَاءَ اللهُ؛ هرکس حاضر است که خون قلبش را در راه ما که راه لقای پروردگار است، بذل کند، همراه ما بیاید که فردا، به امید خدا، حرکت خواهیم کرد. «بذل» به معنای بخشیدن بدون چشمداشت و از روی اراده و اختیار است. پس اصحاب امام علیه السلام هم که همراه آن حضرت آمدند و به نثار جان در رکاب آن یگانه دوران نائل شدند، در دل شوق لقای پروردگار و کسب رضای او را داشتند. شما در زیارت عاشورا هم این معنا را در آخرین فراز و در حالت سجده از خداوند متعال می‌خواهید که «وَتَبَّتْ لِي قَدَمٌ صِدْقٍ عِنْدَكَ مَعَ الْحُسَيْنِ وَأَصْحَابِ الْحُسَيْنِ، الَّذِينَ بَدَلُوا مَهْجَهُمْ دُونَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ» و دعا می‌کنید که پروردگار به شما هم، مانند امام حسین علیه السلام و یاران باوفای آن حضرت، توفیق نثار جان و خون قلبتان را در راه کسب رضای حضرت دوست، عنایت بفرماید.

و در راه خدا انجام شود، به بندگان خدا هم برکت عطا می‌کند و دیگران هم از نعمات و برکات ناشی از این عمل، برخوردار می‌شوند. نمونه بارز و قابل ارائه برای اثبات این موضوع، قیام حضرت سیدالشهدا علیه السلام است که به تعبیر امام صادق علیه السلام، برکت بزرگ و مهمی همچون بیداری مردم از خواب غفلت و هدایت آن‌ها از مسیر ضلالت و گمراهی به جاده خداپرستی و حقیقت دوستی را در پی داشته و دارد.

*آیا این معنا، در دیگر روایات و زیارات هم انعکاس یافته است؟

بله؛ جالب است بدانید که وجود مقدس سالار شهیدان علیه السلام، در پایان آن خطبه معروف در مکه مکرمه که پس از حمد و ثنای پروردگار و درود بر رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و خاندان مطهر ایشان، با این جمله آغاز می‌شود «خَطَّ الْمَوْتُ عَلَى وُلْدِ آدَمَ مَخَطَّ الْقَلَادَةِ عَلَى جِيدِ الْفَتَاهِ» و هنگام عزیمت به جانب عراق ایراد شده است، می‌فرمایند: «فَمَنْ كَانَ بَادِلًا فِينَا مُهْجَتَهُ

يا ابا عبد الله الحسين
يا ابا

الاسلام
الاسلام
الاسلام

